tik kojų arba kaukolės kaulai bei jų fragmentai. Sprendžiant iš kaulų liekanų, kai kuriose duobėse būta ne vieno žirgo griaučių.

Tarp kaulų, dažniausiai duobės dugne, rasta ir žirgo aprangos daiktų: kamanų diržų apkalų, žvangučių, sagtelių, įvairių žąslų, įvijinių skardelių, gintaro karolių, dagčių, skambalų, balno kilpa ir kitų. Remiantis šiais radiniais, žirgų kapai datuojami XII-XIII a.

Ilona Vaškevičiūtė

LIEPORIŲ (ŠIAULIŲ RAJ.) KAPINYNAS

1987 m. MA II tyrinėjo Lieporių kapinyną, esantį plento Šiauliai-Kelmė dešinėje pusėje, 800 m nuo Šiaulių miesto Kosmonautų g-vės ir 100 m nuo minėto plento, kolūkio "Naujas gyvenimas" žemėje. Apie kapinyną sužinota tik 1984 m., kai vietinis gyventojas atvežė į Šiaulių "Aušros" muziejų radinių iš savo dirbimų arų. Tais pačiais metais MMT archeologai, apžiūrėję vietą, nustatė kapinyno ribas ir uždraudė ūkinę veiklą.

1987 m. ištirta centrinė kapinyno dalis - aukščiausioji kalvelės vieta - 660 m^2 plotas, rasta 10 kapų. Jie aptikti vos 30-45 cm gylyje. Dėl tos priežasties, matyt, ir nepavyko rasti nė vieno bent kiek sveikesnio kapo. Dalis kapų ariant, matyt, visai sunaikinta ir surinktų radinių dauguma yra atsitiktiniai - iš suardytų kapų (iš 121-83 rasti atsitiktinai).

Iš išlikusių kapų fragmentų nebegalima nustatyti, kokios formos ir dyžio kastos duobės, kaip buvo sudėtos mirusiųjų rankos. Aišku tik, kad guldyti ant nugaros, ištiestomis kojomis. Mirusieji orientuoti R (70°, 80°, 110°, 120°) ir V (250°, 270°, 280°) kryptimi. Neišlikę ir mirusiųjų kaulai, todėl nustatyti lytį galima tik remiantis įkapėmis. Išeitų, jog vyrai (kapai su ietigaliais ir kirviais) laidoti galvomis į R, o moterys (kapai su apgalviais) - į V.

Vyrams į kapus dėtos ietys. Visi rastieji ietigaliai įmoviniai - lauro lapo (3), karklo lapo (1), rombo formos plunksna (1), ilga įmova trumpa plunksna (1) ir profiliuota plunksna (2). Ietigaliai nuo 13 iki 33 cm ilgio. Dažna vyro įkapė - kirvis. Jų rasta 9, visi įmoviniai, nuo 14 iki 23 cm ilgio. Atsitiktinai rastas siauras 36 cm ilgio kovos peilis. Rasta ir paprastų peiliukų tiek tiesia, tiek lenkta nugarėle.

Ir vyrai, ir moterys puošėsi vienodomis antkaklėmis. Rastos 7 - storėjančiais užkeistais galais, užkeistais ruplėtais galais, su kabliuku ir kilpele galuose. Pastarosios lankelis puoštas žiedais. Vyro kape rasta sidabrinė lankinė žieduotoji segė, dar 2 segės - atsitiktinės - lankinė ilga kojele ir lankinė vėduokline kojele (išlikusi tik kojelė). Smeigtukų rasta 11 (iš jų 7 atsitiktiniai). Žalvarinis ankstyvas nuokamienis smeigtukas rastas moters kape, geležiniai lazdeliniai (3) galėjo būti nešiojami ir vyrų, ir

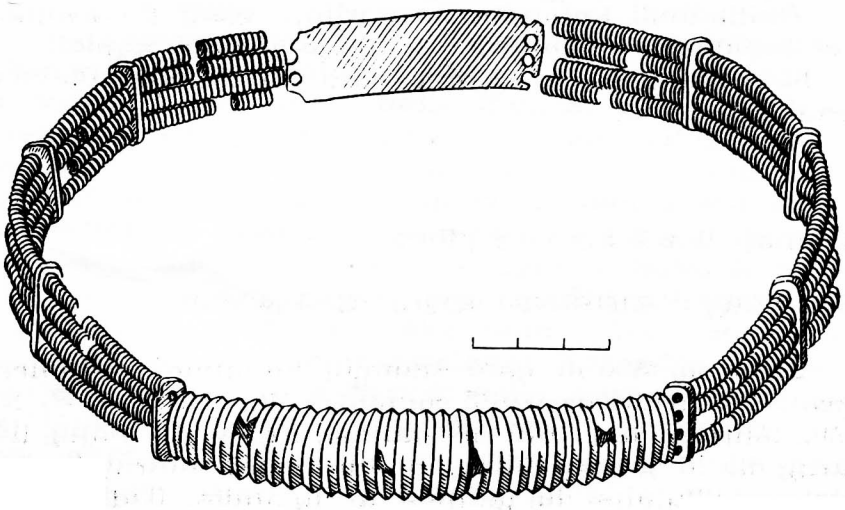

14 pav. Lieporiai. Apgalvis

moterų. Atsitiktiniai - 3 nuokamieniai, plokščiomis galvutėmis, 1 lazdelinis ir 1 kryžinis mažomis buoželėmis kryžmų galuose, bei 2 ankstyvi kryžiniai smeigtukai žalvarinėmis galvutėmis ir geležinėmis adatomis. Jų galvutės buvusios puoštos tuščiaviduriais kūgeliais.

Apyrankėmis puošėsi abiejų lyčių atstovai. Jų rasta 26 (iš jų 11 atsitiktinių). Nešiotos juostinės, storagalės ir su trikampe briauna. Kape rasta nuo 1 iki 6 apyrankių. Dviejuose kapuose rasta po įvijinį žiedą.

Moterys, be jau minėtų papuošalų, nešiojo apgalvius. Rasti dviejų tipų apgalviai - vieni iš stambių stačiakampių plokštelių, sujungti 3 eilėmis smulkių įvijėlių, kiti - iš siaurų plokštelių ir ilgesnių įvijėlių, suvertų 3-4 eilėmis, bei 1 stambios įvijos. Atkreiptinas dėmesys į tai, kad stambi įvija nešiota ne pakaušio, o kaktos srityje. Atsitiktiniai rastas apgalvis, kuris pakaušio srityje dar turi ir ploną stačiakampę plokštelę (pav. 14).

Atsitiktinai kapinyno teritorijoje rasti 2 karoliukai (stiklinis ir gintarinis) bei dvinariai žąslai.

Iš rastųjų įkapių matyti, kad čia laidota IV-VII a. pradžioje.

Ilona Vaškevičiūtė

STUNGIŲ (JONIŠKIO RAJ.) KAPINYNAS

1986 m. MA II tęsė Stungių kapinyno tyrinėjimus (žr. ATL 1984 ir 1985 metais. - V., 1986. - P. 45-47). Ištirtas dar 300 m^2 plotas, rasta 13 kapų, iš kurių tik 5 geriau išlikę, o kiti kapai suardyti, dažniausiai likusios tik įkapės ar jų dalis. Todėl, kalbant apie laidoseną, galima remtis tik kapais Nr. 14, 15, 24-26.

Mirusieji laidoti 30-50 cm gylyje, ir tik kapai Nr. 24-26 rasti žymiai giliau - 80-100 cm gilumoje. Duo-